

लहरे बालीमा लाग्ने फल कुहाउने औसा कीरा

समस्याको पहिचान

वयस्क पोथी झिंगाले फलभित्र १.५ सेमि सम्म गहिराईमा आफ्ना तिखा फुल पार्ने अङ्ग छिराएर समूहमा फुलहरु पर्दछन्। औसाले फलमा सुरुङ्ग खन्छन् र तिनमा बिष्टाको दुर्गन्ध फैलिन्छ। औसा फलभित्र पस्दाको द्वारबाटै दुसी र ब्याक्टेरियाले प्रवेश पाउँछन् र फल कुहाउनमा मद्दत गरी कलिला फललाई केही दिनमै नष्ट गर्छन्। छिप्पिएको फलमा क्षतिको लक्षण कम देखिन्छ तापनि फललाई चिरेर हेर्दा समूहमा औसाहरु फेला पर्दछन्। सुख्खा ठाउँमा भन्दा वर्षा हुने ठाउँहरुमा यिनको प्रकोप बढी हुन्छ।

समस्याको पृष्ठभूमि

फल कुहाउने औसाका प्रजातीहरु मध्ये काँक्रा, फर्सी, जुकिनी, परवल, चिचिन्डो, करेला, बरेला, लौका, घिरौला, पाटे घिरौला आदि जातका तरकारी बालीहरुमा कुकुरबिटी प्रजातिको औसाको संख्या बढी हुन्छ। तरकारी बालीमा औसा कीराले १००% सम्म क्षति पुर्‍याउने देखिएको छ। कीरा लागेका फलहरु बाङ्गाटिङ्गा हुन्छन् र यसमा पनि बिष्टायुक्त प्वाल देखिन्छ। चिरेर हेर्दा भित्रपट्टी झिंगाका औसाहरु फेला पर्दछन्।

व्यवस्थापन

- कीराबाट क्षति भएर झरेका फलहरुलाई तत्कालै जम्मा गरी गहिरो खाडलमा गाड्नु पर्छ।
- बोट वरिपरि झारहरु उखेलेर सफा राख्ने।
- आउँदो बालीको लागि जग्गा तयारी गर्दा माटोमा रहेका प्यूपा र लार्भा मार्नलाई १० से.मि.को गहिराईमा खनजोत गर्ने।
- सम्भव भए प्लाष्टिक छापो (मल्लिचड) को प्रयोग गर्ने। प्लाष्टिक छापोको प्रयोगले माटोमा हुने प्यूपिकरणमा कमी ल्याउने काम गर्छ।
- सम्भव भए जाली घर भित्र (१ मि.मि. मेसको) खेती गर्ने। जाली घर भित्र खेती गर्दा परागसेचन र वायुको प्रभावमा बाधा पर्न सक्छ। परागसेचनको लागि मौरीको घर राख्नुपर्छ।
- बोटमा फुलको कोपिला लाग्न शुरु भएपछि मोहनी पासो (क्यु ल्युर) र पहेंलो टाँसिने पासोको प्रयोग गर्ने। उत्पादकले उल्लेख गरे बमोजिम मोहनी पासोको आयु हेरी त्यसलाई निरन्तर फेर्ने। प्रतिरोपनी ५ वटा ट्रयाप राख्नुपर्छ र जमिनबाट ५ फिट उचाईमा राख्नुपर्छ।
- पाकेको फर्सी १ केजीमा १०० ग्राम खुदो र १० मिमि मालाथियन ५०% मिसाई चारा बानाई ठाउँ ठाउँमा राख्ने।
- सकेसम्म विषादी प्रयोग नगर्ने, अन्तिम अवस्थामा १ मिलि मालाथियन ५०% ई. सि र २० ग्राम चिनि/गुँड प्रतिलिटर पानीमा राखी बोट भिज्ने गरी छर्ने।
- मालाथियन ५% धुलो २० केजी प्रति रोपनी प्रयोग गरी माटो उपचार गर्ने।

सन्दर्भ सूची

- Agriculture and Livestock Diary. (2081). Agriculture Information and Training Center, Hariharbhawan, Lalitpur.
- Subedi, K., Regmi, R., Thapa, R. B., & Tiwari, S. (2021). Evaluation of net house and mulching effect on Cucurbit fruit fly (*Bactrocera cucurbitae* Coquillett) on cucumber (*Cucumis sativus* L.). *Journal of Agriculture and Food Research*, 3, 100103.

Scientific name: *Bactrocera cucurbitae* (Diptera: Tephritidae)

विषादीको प्रयोग गर्दा नाक, मुख, आँखा, कानका साथै पुरै शरीरको छाला छोपिने गरी सुरक्षित पहिरन लगाउनु पर्दछ। विषादीको लेवल राम्रोसँग अध्ययन गरी प्रयोग गर्ने मात्रा, पटक र प्रयोग पछि बाली टिप्ने समय राम्रोसँग ख्याल गर्नु पर्दछ। विषादी चर्को घाम वा हावा लागेको समयमा छर्कन हुँदैन।

चित्र १. औसा कीराको अण्डा
(Photo by Kabita Subedi)

चित्र २. औसा कीराको लार्भा
(Photo by Kabita Subedi)

चित्र ३. औसा कीराको प्यूपा र वयस्क माउ
(Photo by Kabita Subedi)

तयारकर्ता	श्री कविता सुबेदी, बाली संरक्षण अधिकृत, कृषि विभाग, हरिहरभवन, ललितपुर श्री स्तुती आचार्य, बाली संरक्षण अधिकृत, प्लाण्ट क्वारेन्टाइन तथा विषादी व्यवस्थापन केन्द्र, हरिहरभवन
सम्पादक	डा. हिराकाजी मानन्धर एनपिडिए, काठमाण्डौ डा. रेशमबहादुर थापा कृषि तथा वन विज्ञान विश्वविद्यालय, रामपुर, चितवन
प्रकाशक	नेपाल सरकार कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय कृषि विभाग हरिहरभवन, ललितपुर फोन: +९७७-१-५४२९३२३/५४२९६४८ Email: doa.agri2014@gmail.com, ppp.doa2020@gmail.com Website : www.doanepal.gov.np